

YTTRANDE

Datum
2024-06-11

Dnr
2023/6012

Svea hovrätt
Avdelning 4
svea.avd4@dom.se

SVEA HOVRÄTT
040109

INKOM: 2024-06-11
MÅLNR: FT 1972-24
AKTBIL: 20

Mål nr FT 1972-24; Sofia Sundström ./ staten genom Justitiekanslern angående skadestånd

Med anledning av hovrättens föreläggande (aktbil. 12) lämnar staten följande yttrande.

Inställning

- 1 Staten motsätter sig Sofia Sundströms yrkande om att hovrätten, med ändring av tingsrättens dom, ska bestämma skadeståndets storlek till 25 000 kr jämte yrkad ränta.
- 2 Staten bestrider Sofia Sundströms yrkande om ersättning för rättegångskostnader i tingsrätten.

Grunder för bestridandet m.m.

- 3 Till bestridande av Sofia Sundströms talan i hovrätten åberopar staten samma grunder som vid tingsrätten.
- 4 Som utveckling av grunderna för statens bestridande åberopas samma omständigheter som vid tingsrätten jämte vad som anförs i statens kompletterande överklagande från den 3 april 2024. Staten önskar därutöver lyfta följande.

Betydelsen av inaktivitet vid handläggningen av ett mål eller ärende

- 5 Statens inställning är alltjämt att det saknas rättsligt stöd för Sofia Sundströms påstående, och tingsrättens ställningstagande, att en inaktivitetsperiod *i sig* kan innebära en överträdelse av rätten till rättegång inom skälig tid enligt artikel 6.1 i Europakonventionen. Staten har i sitt svaromål till tingsrätten (p. 11) och i sitt kompletterande överklagande (p. 7–10) utvecklat skälen för detta. Staten vänder sig därmed mot Sofia Sundströms påstående att Justitiekanslern i sin skadereglering ansett att en inaktivitetsperiod överstigande två år i sig kan ligga till grund för slutsatsen att en överträdelse föreligger (jfr. p. 2.5 i Sofia Sundströms överklagande).

- 6 Staten vill i sammanhanget peka på att Justitiekanslern, i de beslut om skadestånd på grund av långsam handläggning av strandskyddsärenden hos länsstyrelsen som myndigheten fattade under 2021, betonade att bedömningen av om rätten till rättegång inom skälig tid har åsidosatts ska avgöras genom en helhetsbedömning. Justitiekanslern uttalade där- efter att en inaktivitetsperiod om två år *kan* föranleda slutsatsen att rätten till rättegång inom skälig tid har åsidosatts¹. Som framgår av statens svaromål till tingsrätten har tillämpningen av denna riktlinje varit hanteringsmässigt motiverad och har syftat till att tillförsäkra en för- utsägbar och likformig rättstillämpning i dessa likartade ärenden (se p. 13–14 i statens svaromål till tingsrätten).
- 7 Justitiekanslerns tillämpning av nämnda riktlinje har – i enlighet med lagstiftarens anvisningar i samband med införandet av 3 kap. 4 § skadeståndslagen – haft sin grund i Europadomstolens praxis. Staten har i p. 1–5 i sitt kompletterande överklagande utvecklat skälen till varför nationell praxis från tiden före införandet av 3 kap. 4 § bör hanteras med viss försiktighet samt varför Europadomstolens synsätt bör ges företräde vid bedömningen av frågor hänförliga till nämnda bestämmelse.

Frågan om ett eventuellt skadestånd

- 8 För det fall hovrätten skulle komma fram till att Sofia Sundströms rätt till en rättegång inom skälig tid enligt artikel 6.1 i Europakonventionen har överträtts vidhåller staten att ett konstaterande av kränkningen ska anses utgöra tillräcklig kompensation (se p. 23 i statens svaromål till tingsrätten och p. 15–18 i statens kompletterande överklagande).
- 9 Om hovrätten skulle anse att ett konstaterande av kränkningen inte utgör tillräcklig gottgörelse saknas det under alla omständigheter skäl att tiller- kända Sofia Sundström en högre ersättning än de 10 000 kr som tings- rätten dömt ut. Staten har i sitt svaromål till tingsrätten (p. 24–26) ut- vecklat skälen för detta och vill därutöver framhålla följande.
- 10 En viktig faktor *vid bestämmande av skadeståndets storlek* är dröjsmå- lets längd, dvs. den s.k. dröjsmålstiden (se NJA 2012 s. 211 I p. 27). Ett dröjsmål kan i vissa fall identifieras till en sammanhängande period av stillestånd i det rättsliga förfarandet medan det i andra fall behöver be- stämmas efter en mer övergripande bedömning. Den totala handlägg- ningstiden, som kan omfatta flera instanser, får ställas mot hur lång handläggningstiden *borde* ha varit (se nämnda avgörande, p. 29).
- 11 Mot denna bakgrund finns det inledningsvis skäl att göra vissa förtydli- ganden med anledning av att såväl Sofia Sundström som tingsrätten har uppgett att parterna är överens om att dröjsmålet i det aktuella fallet har uppgått till inaktivitetsperiodens längd, dvs. drygt ett år och elva måna- der (se p. 3.7 i Sofia Sundströms överklagande och s. 13–14 i tingsrät-

¹ Se t.ex. Justitiekanslerns beslut den 27 september 2021 i ärende med diarienummer 2020/7856 och den 29 september 2021 i ärende med diarienummer 2021/182.

tens dom). I de sammanhang detta anges riskerar det att ge en missvisade bild av statens inställning.

- 12 Staten vitsordar alltjämt de faktiska omständigheterna att den totala handläggningstiden av Sofia Sundströms ärende i tre instanser uppgått till ca två år och åtta månader samt att det förekommit en period av inaktivitet om ungefär ett år och elva månader hos länsstyrelsen. Staten vidgår däremot inte att den *dröjsmålstid* det skulle kunna vara aktuellt att tala om motsvarar inaktivitetsperiodens längd. Skälen för det är följande.
- 13 Den totala handläggningstiden i Sofia Sundströms fall, som markant understiger de två år per instans som normalt får accepteras (jfr p. 9–13 i statens kompletterande överklagande), innebär enligt staten att det inte överhuvudtaget har förekommit något *sådant dröjsmål* i handläggningen som innebär ett åsidosättande av Sofia Sundströms rättigheter enligt artikel 6.1. Om hovrätten trots detta skulle komma fram till att en överträdelse av artikel 6.1 har skett kan dröjsmålstiden under alla omständigheter inte vara längre än skillnaden mellan den faktiska handläggningstiden och den handläggningstid som enligt rättens mening skulle ha varit skälig. Konsekvensen av ett synsätt där en eventuell dröjsmålstid i Sofia Sundströms fall skulle anses motsvara hela inaktivitetsperiodens längd, skulle vara att länsstyrelsen, för att inte göra sig skyldig till ett konventionsstridigt dröjsmål, hade behövt avgöra ärendet slutligt redan inom någon vecka från det att myndigheten fattat beslut om att överpröva kommunens dispensbeslut. Ett sådant synsätt är varken rimligt eller förenligt med praxis (jfr NJA 2012 s. 211 II p. 7–9).
- 14 Sofia Sundström har i sitt överklagande hänvisat bl.a. till nyss nämnda avgörande, NJA 2012 s. 211 II. I det målet var det fråga om en *dröjsmålstid* om ungefär två år i ett mål som rörde en begränsning av den enskildes näringsfrihet. Inte ens utifrån Sofia Sundströms egen inställning, att en inaktivitetsperiod om upp till ett år bör kunna accepteras (se stämningsansökan till tingsrätten, p. 2.8, 5.2.7 och 5.3.1 samt Sofia Sundströms kompletterande överklagande, p. 2.6), kan en eventuell dröjsmålstid i hennes fall anses motsvara inaktivitetsperiodens längd på det sätt hon gjort gällande, och därmed inte heller anses ligga nära den dröjsmålstid som var aktuell i 2012 års avgörande. Nämnda avgörande ger därmed inte stöd för att Sofia Sundström skulle kunna vara berättigad till ett högre skadestånd än det som tingsrätten dömt ut.
- 15 För tydlighets skull kan framhållas att i de fall staten tidigare har uttryckt att det förelegat ett dröjsmål om ungefär ett år och elva månader hos länsstyrelsen ska detta förstås i mer allmänspråklig bemärkelse, dvs. som att det förekommit en sådan inaktivitetsperiod som i och för sig medfört en fördröjning av prövningen, och inte som ett uttryck för vilken dröjsmålstid det skulle kunna bli relevant att tala om för det fall rätten skulle komma fram till att Sofia Sundströms rätt till en prövning inom skälig tid har åsidosatts.

- 16 Det finns alltså skäl att skilja på begreppen inaktivitet/dröjsmål i allmänspråklig bemärkelse, culpösa dröjsmål och dröjsmål i förhållande till den handläggningstid som får accepteras enligt artikel 6.1. För vissa mål- och ärendetyper är det därutöver möjligt att tala om dröjsmål i förhållande till ”normal” handläggningstid, vilket inte heller är detsamma som dröjsmål i förhållande till den handläggningstid som får accepteras enligt artikel 6.1. Inte ens om en inaktivitetsperiod, eller ett dröjsmål i förhållande till normal handläggningstid, skulle anses culpös är detta i sig tillräckligt för att konstatera en överträdelse av rätten till prövning inom skälig tid. Detta eftersom bedömningen enligt artikel 6.1 inte är knuten till förekomsten av culpa utan i stället bygger på en helhetsbedömning av om den totala handläggningstiden – med beaktande av samtliga eventuella fördröjningar, culpösa eller inte – kan anses skälig i Europakonventionens mening. Justitiekanslerns bedömning är att det funnits en tendens i svensk praxis att förekomsten av en i och för sig culpös fördröjning i en instans dra slutsatsen att en överträdelse av artikel 6.1 har skett, även i fall där den totala handläggningstiden med beaktande av samtliga instanser varit godtagbar. Mot bakgrund av de begränsningar av möjligheten till ideellt skadestånd vid culpa som framgår av skadeståndslagen (jfr 2 kap. 3 § skadeståndslagen) är ett sådant synsätt svårt att förena med lagstiftarens intentioner.
- 17 Sofia Sundström har i sitt överklagande även gjort gällande att frågan i det bakomliggande ärendet varit viktig för henne. Detta är dock inte detsamma som att hennes ärende kan anses ha gällt en fråga av sådan art som objektivt sett innefattar en sådan upplevelse av kränkning som ska beaktas särskilt vid bedömningen av skadeståndets storlek (jfr NJA 2012 s. 211 I p. 30–31). Förfarandet kan inte sägas ha rört något fundamentalt i Sofia Sundströms livssituation och i förarbetena till 5 kap. 8 § skadeståndslagen har, med hänvisning till nyss nämnda avgörande, särskilt framhållits att bedömningen ska göras objektivt på så sätt att det förhållandet att den förfördelade faktiskt har känt sig mer eller mindre kränkt än vad som följer av en typiserad bedömning inte ska beaktas (se prop. 2017/18:7 s. 65).
- 18 Även om nationell praxis hänförlig till tiden före införandet av 3 kap. 4 § skadeståndslagen enligt statens mening bör läsas med viss försiktighet (jfr. p. 7 ovan), är det under alla förhållanden tydligt att Högsta domstolens avgörande NJA 2012 s. 211 I – som Sofia Sundström hänfört sig till särskilt i sitt överklagande – inte ger stöd för hennes talan. I det aktuella avgörandet var det fråga om en affärsrelaterad tvist, att bedöma som mellan två privatpersoner, rörande ett belopp som för den ena parten inte var obetydligt och för den andra parten var av betydelse inte bara för dennes näringsverksamhet utan också för dennes livssituation. Det var vidare fråga om en total handläggningstid om strax under fem och ett halvt år i en instans. I jämförelse med dessa förhållanden framstår varken den totala handläggningstiden eller frågans karaktär i Sofia Sundströms fall som något som måste föranleda skadestånd för staten.

Övrigt

- 19 Ingen bevisning åberopas. Målet kan enligt staten avgöras utan huvudförhandling.

På Justitiekanslerns vägnar

